

3 maja 1791 - 3 maja 2024

3 maja 1791 - 3 maja 2024

To był wtorek, w maju, w osiemnastym wieku,
Tłum w Sali Senatorskiej na Zamku w Warszawie
Wiwatuje, złorzeczy, wszyscy w jednej sprawie,
Mniejszość za, większość przeciw, veto temu veto!

Król wznosi zapis w górę, do kosza lex veto,
Polska ma Konstytucję, kciuk w dół prawu veta,
Pech, że do dziś zostało veto prezydenta,
Ani król, ani władca, a zakłada pęto.

Co ustawa, to veto, jak trzysta lat temu,
Żadnej zmiany na lepsze, prezydent mądrzejszy,
A jakie miny stroi: "Ma być po mojemu!"

Prezydent niby pierwszy, jednak pośledniejszy,
Z ostatnim królem Polski nie mierzyć się jemu,
Prawo łaski i veto, na lex hak dzisiejszy.

Kraków, 3.5.2024

*

Hanna Widacka: Zaprzysiężenie Konstytucji 3 Maja 1791 r.

3 maja 1791 r., we wtorek, Sala Senatorska na Zamku Królewskim w Warszawie „napełniła się ciekawymi; każdy ze drzeniem serca, najtkliwszym oczekiwaniem chciał być świadkiem tak wielkiego dzieła - relacjonował w swoich pamiętnikach naoczny uczestnik tych pamiętnych zdarzeń, Julian Ursyn Niemcewicz - (...) Zajaśniało słońce z całym wdziękiem zaczynającej się wiosny; mimo rozsiewanych postrachów i sierdzących się spojrzeń rębaczy spokojność, wesołość nawet malowały się w twarzach wszystkich (...). Tłum słuchaczy tak napełnił salę senatu, iż posłowie ledwie na miejscach swych ostać się mogli. Schody zamkowe, dziedziniec nawet napełnione były ludem (...)”. Po żalonym incydencie z posłem Suchorzewskim „król [Stanisław August] wezwał Turskiego, biskupa krakowskiego; ten zbliżył się do tronu z Ewangelią. Co za wspaniały, rozrzuwający widok - zachwycał się Niemcewicz - król stojący z wyciągniętą ręką na Ewangelii, przed nim szanowny kapłan, wokoło otaczający jak ojca swego naród, tysiące i tysiące rąk podniesione do góry, drzenie radości w okrzykach, rzewne łzy na wszystkich twarzach”.

Ów podniosły moment uchwycił w sporządzonym niemal „na gorąco” rysunku obecny w tłumie berliński *peintre - graveur* Gustav Friedrich Amalius Taubert (swoją obecność podkreślił w napisie dedykacyjnym *Sławie Króla i Narodu z Rewolucji Dnia 3go Maja 1791 / Poświęca Przymotny Gustaw Taubert*). Wspomniany rysunek, będący w swoim założeniu tylko kadrem zdjętym na poziomie parteru Sali Senatorskiej, został możliwie szybko (1792) wysztychowany w Berlinie przez Johanna Friedricha Bolta,

aby każdy z posłów mógł otrzymać tę pamiątkową rycinę. Dokumentarność i cele propagandowe akwaforty poświadczył w odręcznej notatce, dołączonej do egzemplarza ze zbiorów Biblioteki Narodowej, Leon Potocki, syn Seweryna, posła na Sejm Czteroletni: „Każden Poseł miał taki Kopersztych – figury posłów rysowane z natury i bardzo mieli być podobne. Król bardzo podobny – można poznać z innych portretów”. Akwaforta Bolta nie jest panoramą rozgrywającej się sceny, tak jak u Norblina (mowa o gwaszu zreprodukowanym również w akwafortcie przez Józefa Łęskiego), pomimo to zasługuje na uwagę. Przedstawia wnętrze Sali Senatorskiej wypełnione szczelnie tłumem posłów oraz widzów na galeriach. Z prawej strony kompozycji, cofnięta nieco w głąb, widoczna postać Stanisława Augusta z prawą ręką wzniesioną w geście przysięgi. Posłowie w strojach polskich i francuskich wiwatują bądź powtarzają gest monarchy. Warto dodać, iż w rzeczywistości w dniu 3 maja zebrało się 182 sejmujących, w czym 110 zwolenników Ustawy Rządowej, zaś 72 przeciwników. Brak jednak ścisłych danych, bowiem w tym dniu nie odbyło się formalne głosowanie, a wrzawa głużyła oponentów.

10.12.2007

Zaprzysiężenie Konstytucji 3 Maja, rycina Johanna Friedricha Bolta wg rysunku Gustava Friedricha Amaliusa Tauberta, 1792; Biblioteka Narodowa